ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ Τεύχος 76, Οκτώβριος 2001

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΣΕΕ - Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κοινωνική Ασφάλιση
Εθνική Διάσκεψη ΓΣΕΕ

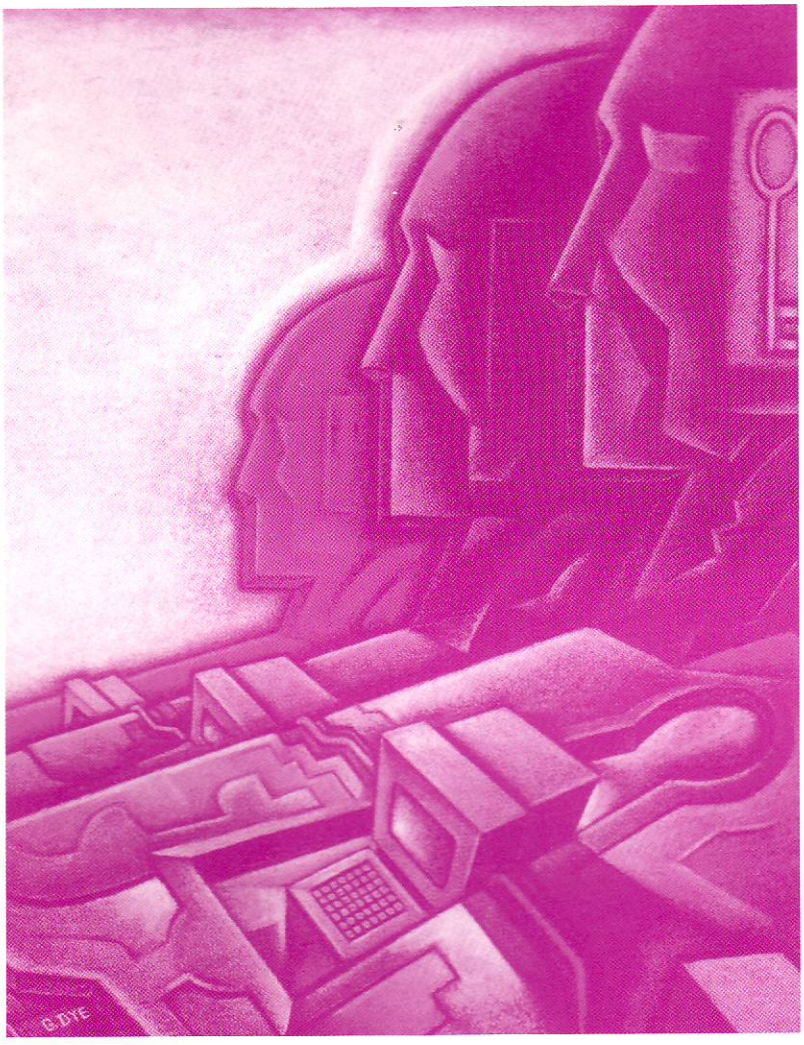

◆ Η πρόταση της ΓΣΕΕ για το ασφαλιστικό ◆ Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης ◆ Εργασιακές σχέσεις στον τομέα τεχνολογιών, πληροφορικής και επικοινωνιών ◆ Δραστηριότητες ΙΝΕ/ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ

Σημείωμα Σύνταξης

Η ΓΣΕΕ στα πλαίσια του προσανατολισμού που έχει χαράξει στο 30ο συνέδριό της, με συγκροτημένο και επιστημονικά τεκμηριωμένο λόγο συνεχίζει τις προσπάθειές της, για την υιοθέτηση μιας βιώσιμης και μακράς πνοής λύσης για το ασφαλιστικό. Σε αυτή τη κατεύθυνση, διοργάνωσε με δική της πρωτοβουλία στις 26 Σεπτεμβρίου το 2001, Εθνική Διάσκεψη για το Ασφαλιστικό, καλώντας τα πολιτικά κόμματα και τις κοινωνικές οργανώσεις να τοποθετηθούν επί του πλαισίου των θέσεών της. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος, παρουσιάζει το πλαίσιο της πρότασης της ΓΣΕΕ για το ασφαλιστικό που εισηγήθηκε ο πρόεδρος της Συνομοσπονδίας κος Χρ. Πολυζωγόπουλος. Επιπλέον η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ, παρουσιάζει άρθρα σχετικά με την παγκοσμιοποίηση, καθώς επίσης και τις εργασιακές σχέσεις στον τομέα τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Τέλος παρουσιάζονται οι δραστηριότητες του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ το τελευταίο διάστημα.

Η πρόταση της ΓΣΕΕ για το ασφαλιστικό

του Χρήστου Πολυζωγόπουλου

προέδρου ΓΣΕΕ.

Η πραγματοποίηση της Εθνικής Συνδιάσκεψης για το ασφαλιστικό, αποτέλεσε ένα ακόμη σταθμό στην δύσκολη πορεία για την κοινωνικά αποτελεσματική, την οικονομικά βιώσιμη, την οριστική λύση του κοινωνικοασφαλιστικού προβλήματος της χώρας.

Η Εθνική Συνδιάσκεψη για το Ασφαλιστικό ήταν το σημείο συνάντησης για όλες τις ζωντανές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου, ώστε:

- **να καταθέσουν ιδέες και σκέψεις,**
- **να εισηγηθούν λύσεις,**
- **να συζητήσουν και ανταλλάξουν απόψεις,**

με τελικό στόχο, να ανοίξει ο δρόμος για το οριστικό και αμετάκλητο ξεπέρασμα της γενικά ομολογούμενης κρίσης του κοινωνικοασφαλιστικού ζητήματος στη χώρα μας.

Στόχος της Διάσκεψης αυτής ήταν:

1. **Να υπάρξουν δεσμευτικές αναφορές απ' όλους για το θέμα, το οποίο υπερβαίνει ασφαλώς τα όρια μιας κυβερνητικής θητείας και αφορά όλες τις ηλικιακές κατηγορίες των ελλήνων πολιτών.**

2. **Να συμβάλλουμε στη διαμόρφωση προϋποθέσεων για έναν ειλικρινή εθνικό, πολιτικό, κοινωνικό διάλογο, μέσα από τον οποίο θα αναζητηθούν ευρύτερες συνεργασίες και συνεννοήσεις για την επίλυση του όλου θέματος.**

3. **Να διασφαλίσουμε προϋποθέσεις ανάπτυξης, μεταρρύθμισης και βελτίωσης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, η οποία θα εξασφαλίζει τους αναγκαίους πόρους με συνεπή εφαρμογή της τριμερούς χρηματοδότησης, εκσυγχρονισμό του συστήματος είσπραξης των εσόδων, αντιμετώπιση του «κοινωνικού ελλείμματος», άρση των ανισοτήτων με την ένταση των αναδιανεμητικών λειτουργιών του συστήματος, ορθολογική αξιοποίηση των αποθεματικών του και αντιμετώπιση των οργανωτικών και λειτουργικών του προβλημάτων, ώστε να μεγιστοποιείται η κοινωνική αποτελεσματικότητα.**

4. **Να απευθυνθούμε προς όλους τους ασφαλισμένους, εργαζόμενους και συνταξιούχους, δίνοντας την υπόσχεση ότι θα συνεχίσουμε αταλάντευτα, προκειμένου να υπάρξουν λύσεις στο πρόβλημα, λύσεις που θα είναι δίκαιες και θα δίνουν βιώσιμη (οικονομικά και κοινωνικά) προοπτική στο ασφαλιστικό.**

Εμβαθύνοντας στη μελέτη των προβλημάτων, διαπιστώνουμε ότι, το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στη χώρα μας, αντιμετωπίζει εδώ και μερικές δεκαετίες διπλή κρίση:

* **κρίση κοινωνικής αναποτελεσματικότητας, που εκφράζεται ως κρίση χαμηλών παροχών και**

* **κρίση οικονομικής βιωσιμότητας που αποδεικνύεται κρίση ανεπάρκειας στη χρηματοδότησή του και εκφράζεται ως κρίση μειωμένης συμμετοχής του κράτους στην τριμερή χρηματοδότηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.**

Ενώ, όμως το πρόβλημα, έχει αυτή τη διπλή διάσταση, συνήθως:

- **παραγνωρίζεται η κοινωνική αναποτελεσματικότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.**

- **υπονοείται ως περίπου δεδομένη η πληρότητα της παρεχόμενης από το Σύστημα κοινωνικής προστασίας,**

- **προβάλλεται και εξετάζεται μόνο το πρόβλημα της ανεπάρκειας των πόρων του και μάλιστα χωρίς να εξειδικεύεται αυτή η ανεπάρκεια στην πραγματική γενεσιουργό αιτία της, δηλαδή στις μειωμένες καταβολές του κράτους, μέσα στα πλαίσια μια ελλιπώς νομοθετημένης και πάντως μη πλήρως ανταποκρινόμενης, κρατικής υποχρέωσης συμμετοχής.**

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης έχει εμφανέστατες κοινωνικο-ασφαλιστικές ανεπάρκειες, όπως:

◊ **ο συνωστισμός του 70% των καταβαλλομένων, από το ΙΚΑ, συντάξεων στα κατώτατα όρια,**

◊ **ο δείκτης μέσης πραγματικής αναπλήρωσης του συντάξιμου μισθού, από τη σύνταξη, βρίσκεται, σήμερα, στην Ελλάδα, στο 44%, με μέσο αντίστοιχο δείκτη, κατά το χρόνο συνταξιοδότησης, 80%, ποσοστό αναπλήρωσης του συντάξιμου μισθού που πρέπει να διατηρηθεί.**

◊ **το μέσο, προ φόρων, ύψος των κύριων και επικουρικών συντάξεων του ιδιωτικού τομέα (1.191.000 άτομα)με συμψηφισμό και των συντάξεων που χορηγούν τα Ταμεία των Τραπεζών και των ΔΕΚΟ, φθάνει στις 180.000 δρχ. περίπου, δηλαδή πολύ κοντά στα όρια της φτώχειας στην Ελλάδα (170.000 δρχ. περίπου για μονομελές νοικοκυριό).**

Οι ανεπάρκειες αυτές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης επιβάλλεται να αντιμετωπιστούν πριν από οποιαδήποτε συζήτηση των οικονομικών παραμέτρων του ζητήματος.

Επιμένουμε στην άποψη ότι η θέσπιση αλλά και η μεταρρύθμιση ενός Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης αποτελεί, κατά κύριο λόγο, ζήτημα πολιτικών επιλογών. Οι

ποσοτικές και αριθμητικές προσεγγίσεις έπονται και πάντως, οφείλουν να κινούνται, μέσα στα πλαίσια των αντίστοιχων πολιτικών επιλογών.

Είναι χρήσιμο να επισημάνουμε ότι οι ποσοτικές προσεγγίσεις που έχουμε πραγματοποιήσει, με τη μελέτη μας, του Ασφαλιστικού, έχουν συνθετικό χαρακτήρα, αναφέρονται δηλαδή στο σύνολο του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας. Συνεπώς, στα μεγέθη των προσεγγίσεων αυτών έχουν συνεκτιμηθεί και αλληλο-συμψηφισθεί όλα τα επί μέρους αντίστοιχα μεγέθη των συγκεκριμένων ασφαλιστικών Ταμείων που το καθένα τους αποτελεί ένα ειδικότερο και μερικότερο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.

Είναι, όμως, ευνόητο, ότι, για να λυθεί το πρόβλημα της κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα, κατά τρόπο αποτελεσματικό αλλά και δίκαιο, οφείλουμε να φωτίσουμε επαρκώς και το εσωτερικό του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, οφείλουμε δηλαδή να εντοπίσουμε τις υπάρχουσες αδυναμίες και αδικίες ή τις ενδεχόμενες, πιθανώς και οριακές, υπερβολές ώστε να οδηγηθούμε στην άρση των διαπιστούμενων ανισοτήτων και στην αποκατάσταση της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Σε ότι μας αφορά, δηλώνουμε, χωρίς την παραμικρή επιφύλαξη, ότι, πάγια θέση μας αποτελεί, η διαρκής ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της άρσης των κοινωνικών αδικιών και κυρίως της ενδυνάμωσης των κοινωνικά και οικονομικά αδυνάτων.

Πρέπει να παρατηρηθεί ότι ουδέποτε έχει εντοπισθεί, σε παγκόσμιο επίπεδο, κρατικό κοινωνικο-ασφαλιστικό σύστημα πλήρως κεφαλαιοποιητικό. Όλα τα κρατικά συστήματα έχουν πάντοτε κυρίως διανεμητικό τμήμα, αν δεν είναι πλήρως διανεμητικά.

Το φαινόμενο είναι νοητό και κατανοητό, αφού ένα κρατικό σύστημα δεν μπορεί να έχει, απλώς, ανταποδοτικά χαρακτηριστικά: Αντιθέτως, είναι επιβεβλημένος ο εμπλουτισμός του και με κοινωνικού χαρακτήρα στοιχεία.

Στο σημείο αυτό, θεωρούμε αναγκαίο να επισημάνουμε, ότι, η πρόσφατη προσπάθεια που παρατηρείται και στη χώρα μας και προέρχεται από ποικίλες πλευρές, για να περάσει η αντίληψη, ότι, οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις, των Συστημάτων Κοινωνικών Ασφαλίσεων των χωρών μελών της Ε.Ε., οδηγούν στη δημιουργία πλήρως κεφαλαιοποιητικών συστημάτων και μάλιστα με τάση ιδιωτικοποίησής τους, αποτελεί προϊόν άγνοιας ή διαπνέεται από πρόθεση παραπληροφόρησης.

Στην πραγματικότητα, η κεφαλαιοποίηση, όπου αυτή επιδιώχθηκε (Σουηδία, Γερμανία, Ην. Βασίλειο κ.λ.π.), αφορά ένα πολύ μικρό μέρος του αντίστοιχου συστήματος, ενώ ο βασικός κορμός του (κύρια σύνταξη):

√ παραμένει στη δικαιοδοσία, τη διαχείριση και την ευθύνη του κράτους,

√ διατηρεί το διανεμητικό του χαρακτήρα και

√ είναι εξοπλισμένος με σαφή κοινωνικά (δηλαδή μη ανταποδοτικά) χαρακτηριστικά.

Οι διαπιστώσεις αυτές, ενισχυμένες και από άλλες αντίστοιχες που σχετίζονται με τον έντονο διανεμητικό και κοινωνικό χαρακτήρα των Συστημάτων Κοινωνικών Ασφαλίσεων άλλων ευρωπαϊκών χωρών (π.χ. Ισπανίας όπου το κράτος μείωσε την αναλογία των ασφαλιστικών εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών, με παράλληλη επαύξηση της δικής του αναλογικής χρηματοδοτικής συμμετοχής), ασφαλώς, οδηγούν και την Ελλάδα, σε μια κατεύθυνση διατήρησης του διανεμητικού χαρακτήρα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας, με παράλληλη, βέβαια, ενδυνάμωση της κοινωνικής του αποτελεσματικότητας.

Από την ανάπτυξη των πινάκων των χρηματορροών της μελέτης μας για τα προσεχή 50 χρόνια, σε τρέχουσες τιμές, προκύπτει ότι όλα τα σενάρια, ανεξαρτήτως δημογραφικών υποδειγμάτων και προεξοφλητικών επιτοκίων, συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι το έτος κατά το οποίο τα σημερινά (31/12/99) αποθεματικά των 5,6 τρις δρχ. όλων των Φορέων κοινωνικής Ασφάλισης, θα μηδενιστούν, είναι το έτος 2004 ή 2005 (αναλόγως του επιλεγομένου σεναρίου). Μετά την ανακοίνωση των στοιχείων του κοινωνικού προϋπολογισμού του 2001, φαίνεται ότι η περίοδος αυτή συντομεύεται.

Οι πραγματικές διαστάσεις του κοινωνικο-ασφαλιστικού μας προβλήματος εντοπίζονται στα εξής:

- **Πρώτον, το ύψος των καταβαλλόμενων συντάξεων βρίσκεται περίπου στο 10% του ΑΕΠ, σήμερα, αναμένεται να αυξηθεί ελαφρώς τα προσεχή 2-3 χρόνια και να αρχίσει μειούμενο, ώστε επί μία ολόκληρη 20ετία (2010-2030) να κυμαίνεται περί το 8,5% περίπου του ΑΕΠ του αντίστοιχου έτους. Η καμπύλη αρχίζει να ανεβαίνει μετά το 2030 και φθάνει στην κορύφωσή της (λίγο πάνω από το 12% του ΑΕΠ), μόλις το έτος 2050.**

Η χρονική πορεία της καμπύλης του ύψους των καταβαλλομένων συντάξεων και η ποσοστιαία διαμόρφωση των ανωτάτων ορίων της διακύμανσής της, κατά την περίοδο που εξετάζουμε, αποδεικνύουν ότι, στη χώρα μας δεν υπάρχει θέμα υπερβολικών συντάξεων, οι καταβαλλόμενες συντάξεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε κανένα χρονικό σημείο, μέχρι το έτος 2050, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως υπερβαίνουσες τα, με οποιονδήποτε τρόπο καθοριζόμενα, ανώτατα επιτρεπτά όρια.

Συνεπώς, οποιαδήποτε παρέμβαση στο σκέλος των εκροών του Συστήματος, με στόχο την ελάφρυνσή του από υφιστάμενες υποχρεώσεις του, πρέπει να απορριφθεί, αφού θα οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση των , ήδη χαμηλών, συνταξιοδοτικών παροχών του Συστήματος.

- **Δεύτερον, το ύψος των ετήσιων εισροών του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, στη χώρα μας, ως ποσοστό του ΑΕΠ του αντίστοιχου έτους, παρουσιάζει μια συνεχή και αδιάλειπτη, από έτος σε έτος, μείωση, με κατώτατο σημείο το έτος 2050. Η παρακολούθηση της διαχρονικής πορείας της εξέλιξης αυτής αποδεικνύει, ότι, σήμερα, οι εισροές του Συστήματος μόλις υπολείπονται του 9% του ΑΕΠ αλλά θα μειώνονται, συνεχώς, έτσι ώστε το 2050 να έχουν κατρακυλήσει στο 2,2% του ΑΕΠ.**

Είναι, συνεπώς, σαφές ότι υπάρχει έντονο πρόβλημα χρηματοδότησης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας. Οι νομοθετημένοι πόροι και κυρίως η

κρατική συμμετοχή στην τριμερή χρηματοδότηση του Συστήματος αποδεικνύονται ανεπαρκείς και επιβάλλεται να συμπληρωθούν. Η μελέτη του ΙΝΕ-Γ.Σ.Ε.Ε.-ΑΔΕΔΥ θέτει θέμα ανεύρεσης και νομοθέτησης νέων πόρων για την ενίσχυση του σκέλους των εισροών του Συστήματος και αποδεικνύει ότι καμία λύση στο κοινωνικο-ασφαλιστικό πρόβλημα της χώρας δεν μπορεί να προκύψει χωρίς την προηγούμενη ενίσχυση της χρηματοδότησης του Συστήματος.

Ειδικότερα, ο ισχύων σήμερα, περιορισμός της κρατικής συμμετοχής μόνο για τους νεοεισερχόμενους στο Σύστημα, από 1.1.1993 και εφεξής και μάλιστα με πλαφόν στη βάση υπολογισμού του (περίπου 320.000 δρχ. σήμερα - παρόμοιο πλαφόν δεν ισχύει για τον υπολογισμό του ύψους των ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων και εργοδοτών), αποδεικνύεται εντελώς ανεπαρκής, για να καλύψει τις μελλοντικές ανάγκες του Συστήματος.

Η εξέλιξη άλλωστε, της καμπύλης των εισροών του Συστήματος και η διαπίστωση ότι το έτος 2050, τα έσοδά του θα αντιπροσωπεύουν μόνο το 2% του ΑΕΠ, αποτελεί επαρκή επιβεβαίωση της πασιφανούς ανεπάρκειας των νομοθετημένων πόρων του Συστήματος να καλύψουν ακόμη και τις στοιχειώδεις οικονομικές ανάγκες του.

Εξάλλου, δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο, ότι, η συνεχής μείωση των εσόδων του Συστήματος κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας μας, επί μια ολόκληρη 50ετία, στη διάρκεια της οποίας, όμως, αναμένεται υψηλού ρυθμού Οικονομική Ανάπτυξη, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διάθεση του αυξημένου εθνικού πλούτου, για τα προσεχή 50 χρόνια, αναμένεται να είναι άδικη και άνιση και να επιδεινώσει τη σημερινή εισοδηματική ανισότητα που καταγράφουν οι σχετικές έρευνες, σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο.

- **Τρίτον, η παρακολούθηση της παράλληλης εξέλιξης της καμπύλης των καταβαλλομένων συνταξιοδοτικών παροχών και της καμπύλης των εισροών του αντίστοιχου έτους, καταγράφει τη διεύρυνση των ελλειμμάτων του Συστήματος.**

Πράγματι οι πορείες των μεγεθών των συντάξεων και των εσόδων είναι αντίθετες, με συνέπεια την επιδείνωση του μεταξύ τους χάσματος. Η κάλυψη αυτού του χάσματος μόνο από την ενδυνάμωση της καμπύλης των εσόδων μπορεί να προέλθει. Στη μελέτη του ΙΝΕ-Γ.Σ.Ε.Ε.-ΑΔΕΔΥ καταχωρείται ειδικός πίνακας που αποδεικνύει ότι η χρηματοδότηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης από το ελληνικό κράτος, είναι με σημαντική διαφορά, χαμηλότερη από όλες τις λοιπές χώρες της Ευρώπης των 15.

<u>Η Γ.Σ.Ε.Ε. έχει, ήδη, προτείνει τη διασφάλιση της σταθερής 3μερούς χρηματοδότησης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, με αναλογία: κράτος 3/9, εργοδότες 4/9, εργαζόμενοι 2/9.</u> Επισημαίνεται ότι στις πιο πάνω εκτιμήσεις δεν συμπεριλαμβάνονται οι συντάξεις των δημοσίων υπαλλήλων και του ΟΓΑ, προστίθεται όμως ότι και αν συνεκτιμηθούν και οι σχετικές αυτές καταβολές η εικόνα και τα προκύπτοντα πιο πάνω συμπεράσματα παραμένουν πλήρως αξιόπιστα.

Όλα τα υφιστάμενα στοιχεία συγκλίνουν στη διαπίστωση της σοβαρής επιδείνωσης του πληθυσμιακού δείκτη εξάρτησης (στη μελέτη μας εκτιμάται, ότι, στη διάρκεια της 50ετίας 2000-2050, ο πληθυσμός των άνω των 65 ετών ατόμων θα αυξάνεται, συνεχώς, ώστε από 1.881.429 άτομα το 1999 δηλαδή 18%, να φθάσει στο 31% του συνολικού πληθυσμού δηλαδή 3.175.257 άτομα το 2050, με συνέπεια η σχέση του αριθμού των άνω

των 65 ετών έναντι του αριθμού των ατόμων ηλικίας από 15-64 ετών να διαφοροποιηθεί από 1 προς 3,7 σε 1 προς 1,8 το 2050.

Οι διαπιστώσεις αυτές ξεπερνούν τη συζήτηση για τις συνέπειες της επιδείνωσης του δείκτη εξάρτησης στη λειτουργία του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και άπτονται κρίσιμων ζητημάτων εθνικής επιβίωσης. Η χάραξη και εφαρμογή μιας νέας δημογραφικής πολιτικής, αποτελεί, πλέον, εθνική επιταγή και υποχρέωση όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων. Βασικούς άξονες αυτής της πολιτικής στο πλαίσιο ενός νέου προτύπου οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής με έντονο το στοιχείο της κοινωνικής διάστασης, πρέπει να αποτελέσουν η οικονομική ενίσχυση των νέων ζευγαριών για να αποκτήσουν παιδιά, η καταπολέμηση της ανεργίας, η οικονομική και ασφαλιστική στήριξη των μητέρων, η προστασία της παιδικής ηλικίας.

Η νέα δημογραφική πολιτική αξιώνει την εθνική συναίνεση και συνεργασία και προαπαιτεί μελέτη σε βάθος, συζήτηση, προτάσεις και κοινές αποφάσεις μακράς πνοής.

Είναι γνωστή η θέση μας καθώς και οι προτάσεις μας για ρυθμίσεις στην κοινωνική ασφάλιση τέτοιες που θα δίνουν λύσεις στο πρόβλημα, τώρα και στο μέλλον.

Με διατήρηση των ρυθμίσεων που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία και σύμφωνα με την ποσοτική και αναλογιστική αποτίμηση των ρυθμίσεων αυτών, οι νέες γενιές καλύπτουν, εν μέρει, τα ελλείμματα που παρουσιάζουν τα αναλογιστικά ασφαλιστικά ισοζύγια των λοιπών δικαιούχων του Συστήματος αλλά και πρόκειται να λάβουν ουσιαστικά μειωμένες ασφαλιστικές παροχές έναντι των λοιπών.

Η συμπεριφορά αυτή του ελληνικού κράτους δεν είναι, απλώς, άδικη. Είναι και επικίνδυνη, αφού υπονομεύει το μέλλον της ελληνικής κοινωνίας και δημιουργεί τις προϋποθέσεις μιας μελλοντικής αναπόδραστης έκρηξης. Άμεση αξίωσή μας παραμένει η ανατροπή των ασφαλιστικών ρυθμίσεων που επιβαρύνουν άδικα και υπέρμετρα τις μέλλουσες γενιές.

Θεωρούμε αναγκαία την αναφορά στη συμπεριφορά του ελληνικού κράτους, έναντι των αποθεματικών και διαθεσίμων του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Το θέμα έχει τεθεί και αναλυθεί πλήρως από τη Γ.Σ.Ε.Ε. Θεωρούμε, όμως, αναγκαία την εκ νέου αναφορά σ' αυτό, όχι τόσο για να θυμίσουμε τις ευθύνες του ελληνικού κράτους, όσο για να τονίσουμε ότι οποιαδήποτε σχετική ρύθμιση δεν μπορεί να αγνοήσει ότι κύριος υπεύθυνος για τη σημερινή κατάσταση κρίσης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας μας είναι το ίδιο το κράτος που δεν επέτρεψε στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης να σχηματίσει ίδια αποθεματικά (κοινωνικό κεφάλαιο) ικανά να διασφαλίσουν τη δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης των παροχών του (όπως, έγινε σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη).

Επισημαίνουμε, επίσης, ότι το θέμα της αξιοποίησης των αποθεματικών του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης έχει, πλέον, μικρότερη σημασία, ακριβώς επειδή τα υφιστάμενα, σήμερα, αποθεματικά είναι περιορισμένα, λόγω της προηγηθείσης αλλά και συνεχιζόμενης, συμπεριφοράς του ελληνικού κράτους.

Η αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής, της εισφοροκλοπής και της ανασφάλιστης (μαύρης) εργασίας, δεν είναι τόσο θέμα νομοθεσίας όσο είναι θέμα, κυρίως, αναβάθμισης της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας των συναφώς εντεταλμένων υπηρεσιών ελέγχου (και κυρίως προληπτικού ελέγχου) της εφαρμογής των κειμένων νόμων.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας η ένταξη του άνω του 1 εκ. ανασφάλιστων (Ελλήνων και αλλοδαπών)στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, θα βελτιώσει τη σχέση ασφαλισμένων προς συνταξιούχους και τη σχέση των συναφών αποδόσεων σε ποσοστά της τάξης του 25 - 30%.

Η έκταση της σημασίας των ενοποιήσεων των ασφαλιστικών Ταμείων.

Περιορίζομαι να σημειώσω ότι τα προβλήματα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στη χώρα μας είναι τόσο σοβαρά, ώστε να μη μπορούν να επιλυθούν, με την ενοποίηση, απλώς, των υφιστάμενων φορέων: το κόστος διοίκησης των Ταμείων βρίσκεται στο 5,7% του συνόλου των εξόδων τους.

Η ενοποίηση, όμως, των φορέων κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να συμβάλλει στην καλύτερη λειτουργία τους με την προϋπόθεση, βέβαια, ότι θα αποτελεί και επιλογή των ασφαλισμένων και δεν θα επιβάλλεται βιαίως.

Γι' αυτό, στρατηγικό στόχο πρέπει να αποτελεί η οργάνωση και λειτουργία τριών ταμείων κύριας σύνταξης (Μισθωτών, Αυτοαπασχολούμενων, Αγροτών) που θα προκύψουν μετά από διάλογο και ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συμφωνίες.

Η επικουρική επαγγελματική σύνταξη.

Η ανάπτυξη του θεσμού της επικουρικής επαγγελματικής σύνταξης που σημαίνει δυνατότητα σύστασης επαγγελματικών Ταμείων (funds) με Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, είναι αναγκαία αλλά προϋποθέτει τη νομοθετική θέσπιση ενός Συστήματος Εγγυήσεων.

Εξάλλου, η λειτουργία της επικουρικής επαγγελματικής ασφάλισης μπορεί να δώσει λύση και να αποτελέσει διέξοδο στο θέμα της μερικής κεφαλαιοποίησης του συνολικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Όπως, τονίστηκε και πιο πάνω, δεν μπορεί να γίνει συζήτηση για μετάβαση σε κεφαλαιοποιητικό σύστημα ή ακόμη περισσότερο, για ιδιωτικοποίηση, των κρατικών κύριων συντάξεων. Η σύζευξη διανεμητικού και κεφαλαιοποιητικού Συστήματος είναι νοητή, μόνο μέσω της παράλληλης λειτουργίας της κρατικής κύριας σύνταξης (διανεμητικό σύστημα), με επί μέρους Συστήματα επικουρικής επαγγελματικής ασφάλισης. Εννοείται, ότι η καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης δεν θα υποκαταστήσει, πλήρως, την επικουρική σύνταξη.

Το σχήμα μπορεί να είναι όμοιο ή παρεμφερές με τις αντίστοιχες λύσεις που έχουν δοθεί, ήδη και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες:

- **κύρια σύνταξη (κρατική, διανεμητικό σύστημα με τριμερή χρηματοδότηση από κράτος, εργαζόμενους και εργοδότες),**

- **επικουρική σύνταξη (κεφαλαιοποιητικό σύστημα, με διμερή χρηματοδότηση από εργαζόμενους και εργοδότες),**

- **επαγγελματική ασφάλιση (κεφαλαιοποιητικό σύστημα, με διμερή από εργαζόμενους και εργοδότες ή και μονομερή από εργοδότες χρηματοδότηση, με βάση αντίστοιχη ΣΣΕ).**

Στο σχήμα μπορεί να συνυπάρχουν η επαγγελματική και η επικουρική ασφάλιση αλλά μπορεί να επιλεγεί και η εναλλακτική λύση: η επικουρική σύνταξη να είναι υποχρεωτική μόνο για όσους δεν καλύπτονται από την επαγγελματική ασφάλιση.

Οι δεσμεύσεις της χώρας μας, μετά την ένταξή της στην ΟΝΕ (Σύμφωνο Σταθερότητας), για περιορισμό των εκταμιεύσεων του Κρατικού Προϋπολογισμού, δεν αφορούν, μόνο, τη σημερινή κυβέρνηση αλλά υποχρεώνουν σε συγκεκριμένη συμπεριφορά την ίδια τη χώρα, ασχέτως πολιτικού φορέα που ασκεί, εκάστοτε, την πολιτική εξουσία και συνεπώς, απαιτούν τη μέγιστη δυνατή εθνική συνεννόηση για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Εξάλλου, ο περιορισμός των εκταμιεύσεων του κρατικού προϋπολογισμού αναμένεται να πλήξει τις κοινωνικές, κυρίως, δαπάνες. Αν δεν υπάρξει πολιτική συναίνεση και συνεργασία και με δεδομένη την κατάσταση της διπλής (κοινωνικής και οικονομικής) κρίσης, που ήδη μαστίζει το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας, το αναμενόμενο αδιέξοδο θα είναι πλήρες.

Ασφαλώς, δεν μπορούμε, σήμερα, να δεσμευτούμε για εξειδικευμένες λύσεις στα επί μέρους προβλήματα και πτυχές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης της χώρας. Μπορούμε, όμως, να συμφωνήσουμε ότι:

Πρώτον, η αντιμετώπισή του κοινωνικο-ασφαλιστικού προβλήματος θα πρέπει να γίνει με κριτήρια εθνικής προτεραιότητας και όχι με στοχεύσεις κυριαρχούμενες από μικροκομματικά ή στενά συντεχνιακά κίνητρα.

Δεύτερον: οι προβληματισμοί και οι προτάσεις που θα κατατεθούν να συμβάλλουν στην διαμόρφωση ενός πλαισίου, το οποίο θα αξιοποιηθεί μέσα από ένα εθνικό, πολιτικό, κοινωνικό διάλογο, και

Τρίτον: τα αποτελέσματα της Συνδιάσκεψης χαρακτηρίζονται, εκτός των άλλων, και από στοιχεία ευρύτερων δυνατών συνεννοήσεων και συμφωνιών ώστε όλοι μας να αθροίσουμε τις προσπάθειές μας για την αντιμετώπιση αυτού του μεγάλου, εθνικού, κοινωνικού προβλήματος.

Και προς αυτήν την κατεύθυνση, η πρόκληση όλων μας είναι να αξιοποιήσουμε και αυτή την ευκαιρία.

Η πρόκληση της Παγκοσμιοποίησης

Του Χρ. Παπαβασιλείου

1. Εισαγωγή

Η φιλελευθεροποίηση των οικονομιών που παρατηρείται σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο και οι ταυτόχρονα υψηλές πιέσεις που ασκεί, τόσο στον κόσμο της εργασίας όσο και στην ίδια ουσιαστικά τη λειτουργία των εθνικών κρατών, βάζει τα θεμέλια για όλο και περισσότερη συζήτηση και ανάλυση της παγκοσμιοποίησης και των συνεπειών της.

Έτσι γεννιούνται ερωτήματα που ο μη μυημένος αναγνώστης δυσκολεύεται να κατανοήσει, παρά την προσπάθεια που παρατηρείται από πλήθος ερευνητών, διαφόρων επιστημονικών χώρων να ερμηνεύσουν συνολικά το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης (Beck U., 2000, Petrella R., 1996, Ψημμένος Ι., 1999, Boyer R.& Drache D., 1996, Hirst P.& Thompson G., 1995, Amin A. & Thrift N., 1994, Amin A. & Tomaney J. 1995, Ματεντζόγλου Σ., 2001, Βεργόπουλος Κ., 2000).

Είναι λογικό, λοιπόν, να δημιουργούνται όλο και περισσότεροι οπαδοί αλλά και πολέμιοι της παγκοσμιοποίησης, οι οποίοι ανάλογα με τα συμφέροντα που εκφράζουν ασκούν πιέσεις στις κυβερνήσεις των χωρών για επέκταση ή περιορισμό των συνεπειών της. Τα τελευταία χρόνια, σημαντικός αριθμός οικονομολόγων που είναι υπεύθυνοι για το σχεδιασμό και την εφαρμογή οικονομικών πολιτικών, προσπαθούν να πείσουν για τα πλεονεκτήματα της παγκοσμιοποιημένης αγοράς, καλώντας τους πολέμιούς της, να ενδιαφερθούν περισσότερο με τα θέματα που τους αφορούν μέσα σε ένα περιβάλλον ολοκλήρωσης της παγκόσμιας οικονομίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Fischer, " … οι πολέμιοι της παγκοσμιοποίησης, θα έπρεπε να ζητούν καλύτερη παγκοσμιοποίηση και όχι να ενδιαφέρονται μόνο για το πώς θα μπορέσουν να τη σταματήσουν". (Financial Times, August 2000).

Σήμερα φαίνεται, ότι παρά τις έριδες και τις αμφισβητήσεις γύρω από την παγκοσμιοποίηση, οι υπέρμαχοί της συμφωνούν σε δύο σημεία. Πρώτον, είναι ανέφικτο να ανακοπεί η πορεία της. Αυτό που μπορεί να γίνει είναι μόνο ο περιορισμός της. Δεύτερον, η παγκοσμιοποίηση κάνει πολύ κόσμο πλουσιότερο, ανεξάρτητα εάν αυτό συντελεί παράλληλα και στην ευτυχία του. (Wright R., 2000, 66). Βέβαια, η ιστορική πείρα, όπως λέει ο Ν. Κοτζιάς (2000, 21), δείχνει ότι 'δεν θα υπάρχουν μόνο μεγάλα κέρδη την περίοδο της παγκοσμιοποίησης και για όλους, αλλά θα υπάρξουν και απώλειες συνολικές, καθώς και για συγκεκριμένες μερίδες

κεφαλαίου. Σ' αυτήν την περίπτωση όσοι δε θα διασφαλίζουν τα κέρδη τους θα ζητούν πολιτικά μέτρα, διαμόρφωση πλαισίων δράσης και κανόνων, καθώς και μηχανισμούς παρέμβασης'.

Παράλληλα διατυπώνονται ισχυρισμοί (Γ. Κουκιάδης 2000, 33), ότι ''η παγκοσμιοποίηση δεν είναι ιδεολογία, αλλά ουσιαστικό, πραγματικό γεγονός''. Προσαρμογή στα νέα δεδομένα δεν σημαίνει ταυτόχρονα και υποχώρηση μπροστά στις απειλές που κρύβει ο νέο-φιλελευθερισμός. Ουσιαστικά, προσαρμογή στα νέα δεδομένα σημαίνει την προσπάθεια για την εξεύρεση των μέσων για την υλοποίηση της παγκοσμιοποίησης της αλληλεγγύης σε όλα τα επίπεδα. Συνεχίζοντας τον ισχυρισμό του, θεωρεί ότι '' στο νέο σύστημα παγκόσμιας διαχείρισης των κοινωνικών πραγμάτων αποκτούν αυξημένο ρόλο οι τοπικές κοινωνίες, οι οποίες οδηγούν στην αποκέντρωση της πολιτικής. Αυτός ο συνδυασμός διεθνοποιημένης επιβολής κανόνων και αυξημένης επιρροής των πρωτοβουλιών της βάσης που επανασυνδέει το υπερεθνικό με το εθνικό, αποτελεί και μία από τις πλέον ενδιαφέρουσες πτυχές της πολιτικής στο νέο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον. Η τεχνολογία βοηθά την άμεση επικοινωνία ανά τον κόσμο των ΜΚΟ και των τοπικών κοινωνιών. Λαμπρό παράδειγμα της επιρροής της κοινωνίας των πολιτών αποτέλεσε με τη συμβολή τους η αποτυχία της Διάσκεψης του Σιάτλ''.

2. Παγκοσμιοποίηση και εθνικό κράτος

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος αποτέλεσε την αρχή μιας νέας διάρθρωσης για το παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό σκηνικό. Η διάρθρωση αυτή οδήγησε ουσιαστικά, σε μια νέα πολιτική και οικονομική θεσμοθέτηση του διεθνούς εμπορίου. Ταυτόχρονα σήμαινε την αρχή της μεγέθυνσης νέων ηγεμονικών καθεστώτων παγκόσμιας οικονομικής διαρρύθμισης, μέσω της αύξησης της ήδη ισχυρής δύναμης των πολυεθνικών επιχειρήσεων, πέρα από τη μέχρι τώρα οικονομική και πολιτική δραστηριότητά τους και μέσω των όλο και μεγαλύτερων αλλαγών σε θέματα σχετικά με την κατανομή εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην ουσία, η περίοδος όπου τα δίκτυα οικονομικής και πολιτικής διαρρύθμισης της εργασίας από το κεφάλαιο προσανατολίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο, έχει ήδη αρχίσει (Ψημμένος Ι., 1999, 22).

Σήμερα λοιπόν, όπως ισχυρίζονται οι Boyer και Drache, (1996, 1), οι αγορές παίρνουν την εκδίκησή τους. Τα χρηματοοικονομικά ινστιτούτα αποφασίζουν για το ποιες πολιτικές είναι καλοδεχούμενες ποιες όχι. Οι αγορές ορίζουν τα όρια της πολιτικής,

ενώ οι οικονομολόγοι επηρεάζουν πλέον σημαντικά τη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής. Οι χώρες προσπαθούν να βρουν τρόπους για να αυξήσουν το συνολικό μερίδιο των εξαγωγών τους μέσα σε ανταγωνιστικά πλαίσια λειτουργίας. Οι αναπτυσσόμενες χώρες πλέον ανοιχτά προκαλούν την τεχνολογική πρωτοκαθεδρία των ανεπτυγμένων χωρών. Όλες αυτές οι αλλαγές μπορούν να περιγραφούν από μια λέξη αυτή της παγκοσμιοποίησης. Η παγκοσμιοποίηση επαναπροσδιορίζει το ρόλο του έθνους - κράτους ως ένα αποτελεσματικό διαχειριστή της εθνικής οικονομίας.

Σύμφωνα με το Beck (2000, 57-58), η παγκοσμιοποίηση, μία λέξη που σήμερα προκαλεί τρόμο και είναι αναπόφευκτη σε κάθε δημόσια εκδήλωση, δεν σηματοδοτεί το τέλος της πολιτικής, αλλά την απόσπαση του πολιτικού από τα συγκεκριμένα όρια του εθνικού κράτους, καθώς επίσης και από την τυποποίηση που αυτό έχει επιβάλει ως προς το τι θεωρείται 'πολιτική' και 'μη πολιτική' συμπεριφορά. Η παγκοσμιοποίηση σημαίνει, λοιπόν, πολιτικοποίηση. Η παγκοσμιοποίηση καθιστά δυνατό κάτι που ίσως στον καπιταλισμό ίσχυε πάντα με λανθάνοντα τρόπο, αλλά παρέμεινε συγκαλυμμένο στη διάρκεια του σταδίου της ''συγκράτησής'' του, μέσω της δημοκρατίας και του κοινωνικού κράτους : ότι οι επιχειρήσεις, ιδιαιτέρως αυτές που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, κατέχουν ένα ρόλο κλειδί όχι μόνο στο χώρο της οικονομίας, αλλά συνολικά στην κοινωνία – ακόμα κι αν αυτό συμβαίνει μόνο εξαιτίας του γεγονότος ότι μπορούν να στερήσουν την κοινωνία από τους υλικούς της πόρους (κεφάλαιο, φόρους, θέσεις εργασίας).

Έτσι, φαίνεται ότι η παγκόσμια οικονομία υποσκάπτει τα θεμέλια της εθνικής οικονομίας και του εθνικού κράτους. Μ' αυτόν τον τρόπο αναδύεται στην επιφάνεια μια υπο-πολιτικοποίηση εντελώς καινούργιας εμβέλειας και με απροσδιόριστα αποτελέσματα. Πρόκειται για άλλη μια προσπάθεια υποβάθμισης του παλιού ''αντιπάλου'' που λέγεται 'εργασία'. Πρόκειται όμως, κυρίως, για την φαινομενική διάλυση του 'ιδανικού συλλογικού καπιταλιστή', του κράτους – αυτό σημαίνει την απελευθέρωση από τα όρια της εργασίας και του κράτους, όπως αυτά διαμορφώθηκαν στη διάρκεια του 19ου και του 20ου αιώνα. Η παγκοσμιοποίηση ενδιαφέρει, στο βαθμό που η πολιτική ενδιαφέρει το κοινωνικό σύνολο. Πως αλλιώς άλλωστε μπορεί κανείς να εξηγήσει την απομαζικοποίηση των πολιτικών κομμάτων,

των συνδικαλιστικών φορέων, τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο

ιδιαίτερα τη δεκαετία του 901[1].

Τα παραπάνω κάνουν τον Beck, να ισχυριστεί ότι η παγκοσμιοποίηση μετατρέπεται έτσι σε ένα είδος απειλής, δηλαδή η πολιτική της παγκοσμιοποίησης δεν οδηγεί μόνο στη διάλυση των συνδικαλιστικών δεσμών, αλλά και αυτών που έχουν να κάνουν με το κοινωνικό κράτος και επιφέρει μια αποδυνάμωση της πολιτικής του εθνικού κράτους. Η ισχυροποίηση του "οικονομισμού" οδηγεί σιγά σιγά στην υποβάθμιση του μηχανισμού και των λειτουργιών του κράτους, με απώτερο σκοπό την υλοποίηση μιας ουτοπίας που υποβοηθάται από την αναρχία της αγοράς, του ελάχιστου κράτους. Αυτό συνέβη (Γ. Κουκιάδης 2000, 13), λόγω της ταχύτατης επέκτασης των στοιχείων της νέας οικονομίας με τις διάφορες συμβολικές ονομασίες που της έχουν δοθεί, όπως μεταβιομηχανική κοινωνία, δεύτερη νεωτερικότητα, παγκοσμιοποίηση που βρήκε απροετοίμαστο το κευνσιανό κοινωνικό μοντέλο να τα διαχειριστεί. Έτσι προβάλλει επιτακτική η ανάγκη για τη διαμόρφωση και τη διεκδίκηση ενός νέου κοινωνικού κεκτημένου, για να αντιμετωπιστούν οι νέοι κοινωνικοί κίνδυνοι ξεπερνώντας κατά πολύ τις παλιές κάθετες σχέσεις χαρακτήριζαν την εργασία και κεφάλαιο.

Τα έθνη - κράτη, σ' αυτήν τη νέα προοπτική, φαίνεται να έχουν μετατραπεί σε τοπικές αρχές του παγκόσμιου συστήματος. Δεν μπορούν, πλέον, ανεξάρτητα να επηρεάζουν το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας ή της απασχόλησης στα όρια της περιφέρειάς τους. Αντίθετα αυτές οι επιλογές ουσιαστικά κυριαρχούνται από τις επιλογές του διεθνώς μετακινούμενου κεφαλαίου. Η λειτουργία των εθνικών κρατών μοιάζει με αυτή των δήμων που λειτουργούν μέσα στα πλαίσια των εθνικών σχηματισμών και σκοπεύει στην προσφορά της υποδομής και των δημόσιων αγαθών τα οποία οι επιχειρήσεις έχουν ανάγκη στο όσο το δυνατό χαμηλότερο κόστος. (Hirst, Thompson, 1995, 414). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο το εθνικό κράτος χάνει, μέσω της αρμονικά σχεδιασμένης εκχώρησης αρμοδιοτήτων στα πλαίσια της κοινής ευρωπαϊκής αγοράς, την ανεξαρτησία και την υλική του υπόσταση και μάλιστα σε όλα τα επίπεδα : οικονομικοί πόροι, έλεγχος πολιτικών και οικονομικών δομών, πληροφορική και πολιτισμός, καθημερινή ζωή των πολιτών. Αν και η προοπτική της εξαφάνισης του έθνους κράτους ως ανεξάρτητη πολιτική οντότητα απέχει πολύ μακριά από τη πραγματικότητα, είναι γεγονός ότι η δύναμή του και οι αρμοδιότητές του έχουν

περιοριστεί από τις τάσεις που δημιουργούν τόσο η παγκοσμιοποίηση όσο και η περιφερειοποίηση2[2] (Παπαβασιλείου, 1999, 16).

Το κράτος βέβαια συνεχίζει να παρεμβαίνει θετικά στη διευθέτηση των οικονομικών διαδικασιών αλλά ταυτόχρονα προωθεί την θετική όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και των νέων μορφών κοινωνικού αποκλεισμού. Αυτό οφείλεται στο ότι οι κυριαρχικές κρατικές πολιτικές οι οποίες σήμερα προσανατολίζονται και ασπάζονται τις αρχές του φιλελευθερισμού, ουσιαστικά υποβοηθούν τις δυνάμεις της αγοράς στο να δρουν ανεξέλεγκτα με αποτέλεσμα τη σημερινή ραγδαία αύξηση της ανεργίας και των οικονομικών και περιφερειακών ανισοτήτων. Η υπαρκτή δυναμική της αγοράς χειραγωγείται πάντα από πολιτικά και κοινωνικά πλαίσια ισχύος, ενώ μέσω της αγοράς μετατίθεται το κόστος των πολιτικών επιλογών προς τα κάτω, από τους κοινωνικά ισχυρούς προς τους κοινωνικά ανίσχυρους (Βεργόπουλος, 1999, 30).

3. Τι είδους παγκοσμιοποίηση;

Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μόνο ένα οικονομικό φαινόμενο. Εάν η παγκοσμιοποίηση ήταν μόνο ένα οικονομικό φαινόμενο, τότε θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί κύρια με οικονομικά μέσα και το πολύ πολύ μέσω της οικονομικής πολιτικής. Αντίθετα, εάν η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ένα πολυειδές και πολύμορφο φαινόμενο της συνολικής κίνησης της κοινωνίας και των αντιφάσεων της, τότε απαιτεί συνολικές αντιμετωπίσεις, συνολικά κοινωνικά-πολιτικά μέσα. Ουσιαστικά, απαιτείται μια στρατηγική υπέρβασης των συνθηκών που προκαλούν τη συγκεκριμένη παγκοσμιοποίηση και να τεθούν σε μια δημοκρατική κατεύθυνση οι αντιφάσεις που διαπερνούν τη σύγχρονη κοινωνία συνολικά (Ν. Κοτζιάς 2000, 20).

Ο Beck φαίνεται να συμφωνεί με τη δεύτερη άποψη και έτσι διαχωρίζει διάφορες πλευρές του φαινομένου με σκοπό την πιο αξιόπιστη κριτική και προσέγγισή του.

Διάγραμμα 1 : Διαχωρισμός πλευρών παγκοσμιοποίησης

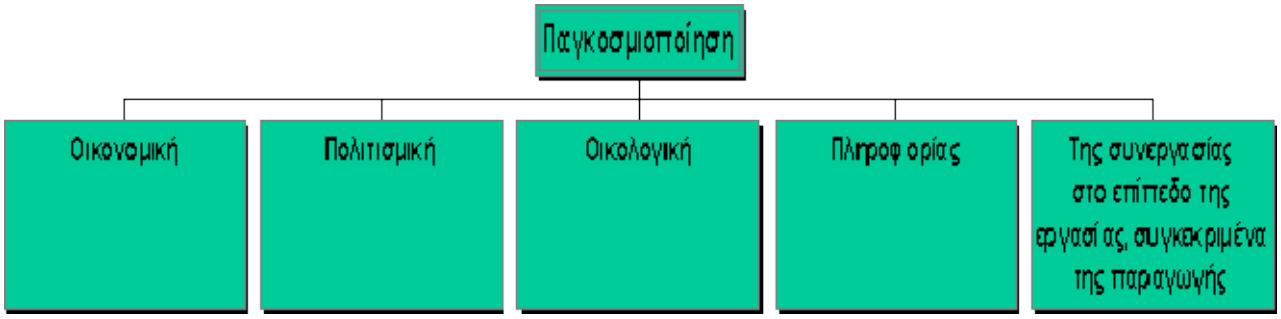

Πηγή : Beck, 2000, 85-88

Ανεξάρτητα από τον πιο πάνω διαχωρισμό, στις περισσότερες περιπτώσεις, ο όρος παγκοσμιοποίηση χρησιμοποιείται ως μια απροσπέλαστη - επιβαλλόμενη από το εξωτερικό - δύναμη, όπου τα κράτη εμφανίζονται ανίκανα να αντισταθούν, έχοντας έτσι σαν μοναδική επιλογή την προσαρμογή. Επιπλέον, χρησιμοποιείται ως μια δικαιολογία για την εισαγωγή αλλαγών στην οικονομία και την αγορά εργασίας. Η έννοια του εξαναγκασμού και η αναγκαιότητα για προσαρμογή διαποτίζει το μεγαλύτερο μέρος των προτάσεων της θεωρητικής αλλά και πρακτικής θεμελίωσης της έννοιας της παγκοσμιοποίησης. Έτσι για παράδειγμα, παρουσιάζοντας τον περιορισμό των αναδιανεμητικών λειτουργιών του κράτους (και άρα και των κοινωνικών του παροχών) ή την καταστρεπτική χρήση της τεχνολογίας (π.χ, στο περιβάλλον ή την υγεία των εργαζομένων) ως δεδομένα, επιδιώκεται να απεμποληθεί κάθε ευθύνη, και έτσι παρουσιάζεται η παγκοσμιοποίηση ως δυναμική των ίδιων των πραγμάτων ανεξάρτητα από κάθε πολιτική βούληση (Γραμματικός, Κατσορίδας, Κολλιάς, 2000, 33-34).

Βέβαια '' … η κυρίαρχη εννοιολογική και κανονιστική προσέγγιση της παγκοσμιοποίησης είναι οικονομική, γιατί κεντρικό σημείο σε αυτήν την αντίληψη αποτελεί η ραγδαία εξελισσόμενη διαδικασία της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Η λειτουργία των διεθνών οικονομικών σχέσεων και του διεθνούς εμπορίου στηρίζεται στην αρχή της παγκοσμιοποίησης, η οποία χαρακτηρίζεται από τις βασικές και ουσιώδεις αρχές της φιλελευθεροποίησης και της οικονομίας της αγοράς. Η παγκοσμιοποίηση στηρίζεται αποκλειστικά στο πεδίο της διεθνούς αγοράς και των οικονομικών σχέσεων'(Ματεντζόγλου 2001,18).

Μία ουσιαστική κριτική του φαινομένου πρέπει να πηγάζει από μια ταυτόχρονα ουσιαστική κριτική της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας του οικουμενισμού, του μονοδιάστατου προσανατολισμού του προς την οικονομία, της ευθύγραμμης σκέψης του, της πολιτικής αυθεντίας που αντιπροσωπεύει η παγκόσμια αγορά, που παρουσιάζεται ως μη πολιτική και δρα απολύτως πολιτικά στα κορυφαία επίπεδα (Beck, 2000, 257-258).

Έτσι, ο Beck δίνει απαντήσεις σε 10 σημεία - κλειδιά, που κατά τη γνώμη του, αποτελούν και θα αποτελούν μελλοντικά τα κομβικά σημεία συζήτησης περί του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης.

- **Διεθνής συνεργασία,**
- **Διεθνικό κράτος,**
- **Συμμετοχή στο κεφάλαιο,**
- **Νέες κατευθύνσεις της εκπαίδευσης,**

- **Είναι τα αφεντικά των επιχειρήσεων μη δημοκράτες ;**
- **Συμμαχία για την εργασία των πολιτών,**
- **Επαναπροσδιορισμός των στόχων σε πολιτιστικό, οικονομικό και πολιτικό επίπεδο,**
- **Πειραματικοί πολιτισμοί, αγορές κλειδιά και αυτοανανέωση της κοινωνίας,**
- **Ο εργοδότης που ονομάζεται δημόσιο, οι αυτοαπασχολούμενοι,**
- **Κοινωνικό συμβόλαιο ενάντια στον αποκλεισμό.**

Η ανάλυσή του επικεντρώνεται και πάλι κυρίως στην αποδυνάμωση του εθνικού κράτους και στις πιέσεις που δέχεται ο κόσμος της εργασίας μέσω της διαδικασίας της αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου. Η συνεργασία των εθνικών κρατών σε πολιτικό επίπεδο πρέπει να οικοδομηθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να περιορίζονται ή να αποκλείονται οι υπόγειες συναλλαγές, μέσω των οποίων οι επιχειρήσεις επιτυγχάνουν την ελαχιστοποίηση των φορολογικών τους εισφορών αλλά και τη μεγιστοποίηση των κρατικών εισφορών. Το καθήκον της πολιτικής είναι να καταστήσει σαφές στους πολίτες ότι η παγκοσμιοποίηση δεν μπορεί να σημαίνει ότι τα πάντα επαφίενται στη δικαιοδοσία των δυνάμεων της αγοράς. Αυτό που χρειάζεται είναι ένα πλαίσιο αρχών βάσει του οποίου πρέπει να λειτουργεί η αγορά. Επίσης, χρειάζεται η ενθάρρυνση για τη δημιουργία διεθνικών κρατών. Το πρότυπο του διεθνικού κράτους βρίσκεται στον αντίποδα όλων των υπόλοιπων προτύπων συνεργασίας. Τα διεθνικά κράτη ενώνονται για να αποτελέσουν την απάντηση στην παγκοσμιοποίηση και κατ' αυτόν τον τρόπο αναπτύσσουν την περιφερειακή τους ανεξαρτησία και ταυτότητα δίπλα στα εθνικά χαρακτηριστικά. Είναι, λοιπόν, συνεργατικά και ταυτόχρονα ιδιαίτερα κράτη, στη βάση των συνεργατικών κρατών. Με άλλα λόγια, η διακρατική ενότητα ανοίγει στα μετα-εθνικά κράτη νέους ορίζοντες δραστηριοποίησης. Μόνο αν τα κράτη "ενωθούν" θα μπορέσουν να ανανεώσουν την κυριαρχία τους στο πλαίσιο της παγκόσμιας κοινωνίας και αγοράς.

4. Αντί Επιλόγου

Η ανασύνταξη του εθνικού κράτους και η πραγματική κρίση των κρατικών πολιτικών, έχει προβάλλει δύο άλλα χωρικά επίπεδα ρύθμισης : α) το υπό-εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, όπου νέες πολιτικές εφαρμόζονται σε αποκεντρωμένο επίπεδο, και β) το υπέρ-εθνικό επίπεδο, όπου κάνουν την εμφάνισή τους νέοι υπερεθνικοί οργανισμοί ρύθμισης, όπως για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δύο αυτές τάσεις δημιουργούν προβλήματα στα εθνικά κράτη, αφού από τη μία η τάση αποκέντρωσης θίγει την εσωτερική τους συνοχή, ενώ από την άλλη η τάση ολοκλήρωσης απειλεί τα κυριαρχικά τους δικαιώματα. (Ανδρικοπούλου, 1991, 348, Amin & Tomaney, 1995, 174).

Σήμερα παρατηρείται το φαινόμενο της αντικατάστασης της εργασίας από το κεφάλαιο και τη γνώση, με επακόλουθο την απαίτηση για τη διαμόρφωση μιας νέας κοινωνικής πολιτικής προσανατολισμένη στη συμμετοχή της εργασίας στο κεφάλαιο. Κι αυτό γιατί σήμερα, ένας διεθνικός καπιταλισμός που δεν πληρώνει φόρους και καταργεί την εργασία με σκοπό το βιοπορισμό δεν νομιμοποιείται πλέον στα μάτια των πολιτών. Άρα κρίνεται ως επιτακτική η ανάγκη για τη δημιουργία ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου. Η εργασία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Beck (2000, 275), έχει γίνει τόσο παραγωγική ώστε χρειάζεται πλέον ολοένα λιγότερη εργασία για να παράγουμε ολοένα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες. Έτσι προτείνεται μία νέα συμμαχία ανάμεσα στον πολίτη και το κράτος για τη δημιουργία μιας κοινωνίας των πολιτών και η επένδυση πάνω σ' αυτήν, μέσω μορφών όπως η εθελοντικότητα και η αυτοοργάνωση.

Οι κοινωνικοί συνομιλητές, καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο όχι μόνο μέσα από τις κλασικές μορφές συνδικαλιστικής διεκδίκησης, αλλά και μέσω της προσαρμογής σε νέες μορφές δράσης, νέες τακτικές και νέους τρόπους πίεσης έτσι ώστε ''…να εξοικειωθούν με το συνδικαλισμό της διαχείρισης των αλλαγών'' (Γ. Κουκιάδης 2000, 55) κάτι που προϋποθέτει ικανότητα και γνώση, με συνέπεια την προσαρμογή στις απαιτήσεις εργαζομένων και ανέργων.

5. Βιβλιογραφία

- **Amin A., & Thrift N., 1994, Living in the Global, in Amin A. & Thrift N., Globalization, Institutions & Regional Development in Europe, Oxford Univ., UK.**
- **Amin A. & Tomaney J., 1995, The Regional Dilemma in a Neo-Liberal Europe, in European, Urban & Regional Studies, 2 (2)**
- **Ανδρικοπούλου Ε., 1991, Περιφερειακή Πολιτική στη δεκαετία του '80 και προοπτικές, στο Γετίμης Π., Καυκαλάς Γ., Μαραβέγιας Ν., Αστική & Περιφερειακή Ανάπτυξη : Θεωρία, Ανάλυση & Πολιτική, Θεμέλιο, Αθήνα.**
- **Beck U., 2000, Τι είναι παγκοσμιοποίηση;, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.**
- **Bairoch P., Globalization Myths & Realities, in Boyer R. & Drache D., 1996, States against markets, Routledge, UK.**
- **Boyer R. & Drache D., 1996, States against markets, Routledge, UK.**
- **Financial Times, 2000, Critics of Globalization promised a hearing, 28/08/2000.**
- **Βεργόπουλος Κ., 1999, Παγκοσμιοποίηση : Η Μεγάλη Χίμαιρα, Νέα Σύνορα-Λιβάνη, Αθήνα**
- **Γραμματικός, Κατσορίδας, Κολλιάς, 2000, Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στον κόσμο της εργασίας, Ενημέρωση, ΙΝΕ / ΓΣΕΕ, Αύγουστος 2000.**
- **Hirst P. & Thompson G., 1995, Globalization and the future of the nation state, in Economy & Society, Vol. 24, N. 3.**

- **Κουκιάδης Ι., 2000, Η Κοινωνική Ευρώπη – Αναζητώντας το νέο κοινωνικό κεκτημένο, Παρατηρητής, Αθήνα.**
- **Ματεντζόγλου Σ., 2001, Η συμβατική σοφία της Παγκοσμιοποίησης, στο Οικονομικά Χρονικά, Απρίλιος – Μάιος 2001**
- **Petrella R., 1996, Globalization & Internationalization, in Boyer R. & Drache D., 1996, States against markets, Routledge, UK.**
- **Παπαβασιλείου Χρήστος, 1999, Regions in Europe : Regional Policy & Sub-National Government. Evidence from Greece. " Towards a Third Level of Governance ?", Cardiff University, Department of City & Regional Planning, Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία.**
- **Wright R., 2000, Φέρνει ευτυχία η παγκοσμιοποίηση; , Οικονομικός Ταχυδρόμος, 30 Δεκεμβρίου 2000.**
- **Ψημμένος Ι., 1999, Παγκοσμιοποίηση και συμμετοχή εργαζομένων, Gutenberg, Αθήνα**

Εργασιακές σχέσεις στον τομέα τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών

Της Ευαγγελίας Σουμέλη

Δεδομένα και αριθμοί στον τομέα ICT

Για την απασχόληση στον ICT δεν υπάρχουν στοιχεία για την Ελλάδα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο τομέας ορίζεται ως άθροισμα τετραψήφιων κλάδων της ονοματολογίας ISIC και η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ) δεν διαθέτει στοιχεία σε τετραψήφια ανάλυση. Το εμπόδιο αυτό συνάντησε και ο ΟΟΣΑ κατά την σύνταξη της μελέτης του Measuring the ICT sector, στην οποία δεν περιέχονται στοιχεία για την απασχόληση στην Ελλάδα.

Για τον λόγο αυτό το Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ) επιχείρησε μια δική του εκτίμηση με βάση ορισμένα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν, είτε στην παραπάνω έκδοση του ΟΟΣΑ, είτε στο EU Economy Review 2000 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Τα στοιχεία αναφέρονται στο έτος 1997. Το ΑΕΠ κατά το εν λόγω έτος ανερχόταν σε 32723 δις δραχμές. Η δαπάνη για αγαθά και υπηρεσίες του τομέα ICT στην Ελλάδα ανήλθαν κατά το 1997 σε 6% περίπου του ΑΕΠ, ήτοι σε 1963 δις δραχμές. Από αυτή την δαπάνη, τα 896 δις ήταν δαπάνες για τηλεπικοινωνίες, άρα η δαπάνη για προϊόντα ICT της μεταποίησης ανήλθε σε 1067 δις δραχμές. Στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών απασχολούνται 22741 άτομα (1997). Κάνοντας την υπόθεση ότι η παραγωγικότητα της εργασίας στην παραγωγή προϊόντων ICT στην μεταποίηση είναι ίση με την παραγωγικότητα στις τηλεπικοινωνίες, η απασχόληση στην μεταποίηση θα πρέπει να ανέρχεται σε 12690 άτομα. Επομένως, στο σύνολο του τομέα ICT η απασχόληση εκτιμάται σε 22740+12690=35430 άτομα, ήτοι σε 1,1% της απασχόλησης του επιχειρηματικού τομέα. Επειδή, ωστόσο, ο αγροτικός τομέας στην Ελλάδα απασχολεί μεγάλο ποσοστό της συνολικής απασχόλησης, η εκτίμηση αυτή (1,1%) υποτιμά την σημασία του τομέα ICT στην Ελλάδα. Έτσι, στον αστικό επιχειρηματικό τομέα, το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 1,5% περίπου. Αξιοσημείωτο είναι ότι το ποσοστό αυτό είναι το μικρότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό στην Πορτογαλία, σύμφωνα με την έκδοση του ΟΟΣΑ ανέρχεται σε 2,5%). Αντίστοιχα μικρός είναι και ο αριθμός των επιχειρήσεων του τομέα. Δεσπόζουν ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις όπως ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), οι επιχειρήσεις κινητής τηλεφωνίας και η Ιντρακόμ. Χαρακτηριστικό της αδυναμίας του τομέα στην Ελλάδα, είναι το γεγονός ότι οι εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων ICT καλύπτουν το 60% περίπου της εγχώριας κατανάλωσης. Πληροφορίες για τις εργασιακές σχέσεις έχουμε μόνον για τις μεγάλες επιχειρήσεις που δεσπόζουν στον τομέα, ενώ ελλείψεις σε ειδικευμένο εργατικό δυναμικό δεν έχουν αναφερθεί μέχρι σήμερα.

Συλλογικές Διαπραγματεύσεις στον τομέα ICT

Ο τομέας τεχνολογιών πληροφορικής δεν καλύπτεται από συλλογικές διαπραγματεύσεις. Ο κλάδος είναι ως επί το πλείστον κατακερματισμένος σε μικρές επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν λιγότερο από 20 εργαζόμενους, ενώ στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις κυριαρχούν οι ατομικές συμβάσεις.

Στον τομέα τεχνολογιών των επικοινωνιών τα πράγματα είναι διαφορετικά. Οι επιχειρησιακές συμβάσεις του ΟΤΕ και της Ιντρακόμ καλύπτουν ένα σχετικά μεγάλο αριθμό εργαζομένων στον τομέα αυτόν.

Αναφορικά με τον ΟΤΕ υπογράφεται σε μονοετή ή διετή βάση Επιχειρησιακή Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΣΣΕ) η οποία καλύπτει 18.000 εργαζόμενους, από τους οποίους οι 10.000 είναι τεχνικοί και οι 8.000 απασχολούνται σε διοικητικές και οικονομικές θέσεις. Από αυτούς 400 είναι αποσπασμένοι στις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου ΟΤΕ: COSMOTE, OTENET, OTESAT, HELASCOM INTERNATIONAL, MARITEL, OTE CONSULTING, COSMOONE, OTEGLOBE, OTE ESTATE.

Η ΕΣΣΕ του ΟΤΕ υπογράφεται από το 1982, έτος ίδρυσης της Ομοσπονδίας Εργαζομένων στον ΟΤΕ (ΟΜΕ-ΟΤΕ). Επισημαίνεται ότι από τους 18.000 εργαζόμενους, οι 800 δεν είναι μέλη των αντίστοιχων σωματείων, καλύπτονται ωστόσο από την σχετική ΕΣΣΕ. Στον ΟΤΕ απασχολούνται επίσης και 3.500 εργαζόμενοι με τρίωρη μερική απασχόληση, οι οποίοι όμως δεν καλύπτονται από την επιχειρησιακή σύμβαση, αλλά απασχολούνται υπό το καθεστώς προσωρινών ατομικών συμβάσεων εργασίας. Ως προς το περιεχόμενο της σύμβασης, δεν υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις σχετικά με ζητήματα όπως η σύνδεση μισθού και παραγωγικότητας, η ευελιξία του χρόνου εργασίας ή η επαγγελματική κατάρτιση. Σημειώνονται αρκετές περιπτώσεις επανακατάρτισης, ωστόσο δεν προβλέπονται συγκεκριμένα μέσα στην σύμβαση. Η τελευταία ΕΓΣΣΕ η οποία

υπογράφηκε στις 10 Ιουνίου 1999 προβλέπει νέο μισθολόγιο και νέο γενικό κανονισμό προσωπικού καθώς και την πιλοτική εφαρμογή της 35ωρης εβδομαδιαίας εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών (GR9906136In). Αναφορικά με τις παροχές του προσωπικού, ισχύει από τις 30 Νοεμβρίου 1999 η υπ' αριθμόν 21 Βασική Εγκύκλιος σύμφωνα με την οποία εφαρμόζεται σύστημα στοχοθέτησης/ στοχομέτρησης και κινήτρων του προσωπικού της διεύθυνσης διαχείρισης Ειδικών Πελατών.

Από τις θυγατρικές του ΟΤΕ η μόνη εταιρεία η οποία διαθέτει επιχειρησιακό σωματείο είναι η COSMOTE στον τομέα των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία αυτών των εταιρειών απασχολεί λιγότερους από 20 εργαζόμενους. Από την ίδρυση του σωματείου της COSMOTE τον Ιούνιο του 2000 δεν έχει υπογραφεί ακόμη επιχειρησιακή σύμβαση εργασίας. Σύμφωνα με την πρόεδρο του σωματείου πρωταρχικό αίτημα των εργαζομένων στο πλαίσιο υπογραφής της σύμβασης είναι η δημιουργία κανονισμού εργασίας στην επιχείρηση. Επισημαίνεται ότι από τους 800 εργαζόμενους στην COSMOTE μόνο οι 400 είναι μέλη του σωματείου.

Η Ιντρακόμ απασχολεί περίπου 5.000 εργαζόμενους από τους οποίους το 60% με 70% είναι μέλη του επιχειρησιακού σωματείου το οποίο υπάρχει από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Παρότι είναι γνωστό ότι στην επιχείρηση εφαρμόζονται συστήματα σύνδεσης του μισθού με την παραγωγικότητα, ευέλικτα σχήματα ως προς τον χρόνο εργασίας και

δίδεται έμφαση στα θέματα κατάρτισης και επανακατάρτισης, δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία σχετικά με το περιεχόμενο των επιχειρησιακών συμβάσεων. Επισημαίνεται ότι στις 22 Ιανουαρίου 1999 η Ιντρακόμ εξήγγειλε την εφαρμογή της 35ωρης εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών (GR9902113In). Η εφαρμογή του μέτρου ήταν μία πρωτοβουλία της εργοδοτικής πλευράς. Επιχειρησιακό σωματείο εργαζομένων λειτουργεί επίσης και στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της εταιρείας Siemens που εδρεύει στην Θεσσαλονίκη. Από τους 500 εργαζόμενους οι 400 είναι μέλη του σωματείου, ενώ ως προς το περιεχόμενο των συμβάσεων η εταιρεία ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό την σύμβαση του ΟΤΕ.

Τόσο στον τομέα τεχνολογιών πληροφορικής όσο και στον τομέα των επικοινωνιών η παρουσία και δράση των συμβουλίων εργαζομένων είναι ανύπαρκτη.

Συνδικάτα στον τομέα ICT

Όπως έχει ήδη διαφανεί από την προηγούμενη ενότητα "Συλλογικές διαπραγματεύσεις στον τομέα ICT", στον τομέα τεχνολογιών πληροφορικής η συνδικαλιστική πυκνότητα είναι σχεδόν μηδενική. Στον τομέα των τεχνολογιών στις επικοινωνίες η πλειοψηφία των εργαζομένων που είναι συνδικαλισμένοι είναι μέλη της ΟΜΕ-ΟΤΕ. Στο σύνολο δηλαδή των απασχολούμενων σε όλο τον τομέα ICT υπολογίζεται ότι περίπου 20.000 εργαζόμενοι είναι μέλη σωματείων, ήτοι περίπου 57%. Επισημαίνεται ότι τα υπάρχοντα συνδικάτα δεν έχουν αναλάβει καμία απολύτως δράση σχετικά με την οργάνωση νέων μελών, αντιμετωπίζοντας έτσι την δραματική μείωση της συνδικαλιστικής πυκνότητας στον κλάδο.

Αναφορικά με την άποψη των συνδικάτων για τις εξελίξεις στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο, η ΟΜΕ-ΟΤΕ ως η πλέον αντιπροσωπευτική οργάνωση στον κλάδο επισημαίνει ότι στα πλαίσια του ανταγωνισμού που δημιουργεί η απελευθέρωση της αγοράς των τηλεπικοινωνιών κυρίως στον χώρο της κινητής τηλεφωνίας, το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων επηρεάζεται σημαντικά με κύρια κατεύθυνση την αύξηση της ευελιξίας. Στο πλαίσιο αυτό τα συνδικάτα θεωρούν πλέον αναγκαία την συζήτηση γύρω από το ζήτημα της σύνδεσης μισθού και παραγωγικότητας, ζήτημα οξύτατης σύγκρουσης μεταξύ διοικήσεων και εργαζομένων μέχρι σήμερα. Επισημαίνει ωστόσο ότι η εφαρμογή τέτοιων συστημάτων θα πρέπει να γίνει με αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια έχοντας ως σημείο αφετηρίας μία κοινή μισθολογική βάση. Επίσης, τα συστήματα αυτά δεν θα πρέπει να αποβλέπουν στην περαιτέρω απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Εργοδοτικές Οργανώσεις στον τομέα ICT

Οι εργοδότες εκπροσωπούνται από τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος (ΣΕΠΕΕ) ο οποίος προς το παρόν καλύπτει και τους τρεις τομείς της πληροφορικής σύμφωνα με την τυπολογία του ΟΟΣΑ. Ο Σύνδεσμος αυτός δημιουργήθηκε πριν έξι χρόνια και κυρίως δραστηριοποιείται στην προώθηση των συμφερόντων των επιχειρήσεων πληροφορικής μέσω της συμμετοχής του σε διάφορα όργανα Υπουργείων,, Κυβερνητικών Επιτροπών κ.α. Παρακολουθεί τις εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συμμετέχει λίγο στη διαμόρφωση των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας. Το τελευταίο εξηγείται από το λόγο ότι στο χώρο της πληροφορικής κυριαρχούν οι Επιχειρησιακές Συμβάσεις εργασίας.

Η συνδικαλιστική εκπροσώπηση των εργαζομένων στις επιχειρήσεις της πληροφορικής δεν είναι μεγάλη και εξαρτάται από το μέγεθος της επιχείρησης. Στις μεγάλες επιχειρήσεις υπάρχει μεγάλη εκπροσώπηση. Δεν υπάρχει κλαδική εκπροσώπηση των εργαζομένων παρά μόνο Ομοιοεπαγγελματική. Η σχετική οργάνωση καλύπτεται από την Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων.

Αγορά εργασίας, αναδιαρθρώσεις και απεργιακές κινητοποιήσεις

Η ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ είχε σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην απασχόληση όσο και στις εργασιακές σχέσεις, ενώ κατά την διάρκεια και των τεσσάρων φάσεων μετοχοποίησης υπήρξαν έντονες αντιδράσεις και μεγάλες απεργιακές κινητοποιήσεις από την πλευρά των εργαζομένων (GR9909153s). Μετά την πρόσφατη απόφαση της Κυβέρνησης να μειώσει το ποσοστό του Δημοσίου από 51% σε που είναι σήμερα σε 36% αναμένεται ότι θα υπάρξει και νέο κύμα απεργιακών κινητοποιήσεων.

Σύμφωνα με την Διεύθυνση ανθρώπινου δυναμικού του ΟΤΕ ο αριθμός προσωπικού στον ΟΤΕ μειώθηκε από 26.000 εργαζόμενους το 1996 σε 18.000 εργαζόμενους μέχρι σήμερα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1995 στα πλαίσια ειδικής επιχειρησιακής συλλογικής σύμβασης διάρκειας τεσσάρων ετών από το 1996 έως το 2000, συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών σύστημα εθελοντικής αποχώρησης, σύμφωνα με το οποίο έχουν ήδη αποχωρήσει 4.000 εργαζόμενοι. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παραχώρησε η διεύθυνση προσωπικού του ΟΤΕ θίγονται όλες οι θέσεις εργαζομένων, κυρίως όμως το τεχνικό προσωπικό.

Όσον αφορά την συνδικαλιστική πυκνότητα σημειώνεται σημαντική αλλαγή που αφορά στις νέες προσλήψεις που πραγματοποιήθηκαν μετά την πρώτη μετοχοποίηση, σε θέσεις κυρίως υψηλής ειδίκευσης. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι ενώ η συνδικαλιστική πυκνότητα κάλυπτε το 98% περίπου των εργαζομένων, στις νέες προσλήψεις δεν ξεπερνά το 30%, 100 δηλαδή εργαζόμενοι σε σύνολο 500.

Σχετικά με τους μισθούς, η Ομοσπονδία Εργαζομένων (ΟΜΕ-ΟΤΕ) στον ΟΤΕ αναφέρει πάγωμα των μισθών με αποτέλεσμα το μισθολόγιο του ΟΤΕ να είναι το χαμηλότερο απ' όλες τις ΔΕΚΟ, ενώ αναφορικά με το κόστος εργασίας αναφέρει σημαντική μείωση με παράλληλη αύξηση της παραγωγικότητας. Ωστόσο, σύμφωνα με την ΟΜΕ-ΟΤΕ η αύξηση της παραγωγικότητας είναι αποτέλεσμα της ραγδαίας και γενικευμένης εισαγωγής νέας τεχνολογίας (ψηφιακή τεχνολογία και οπτικές ίνες), διαδικασία που πραγματοποιήθηκε το 1989 πολύ πριν από τη πρώτη μετοχοποίηση.

Συνολικά, σύμφωνα με την ΟΜΕ-ΟΤΕ η διάθεση του 49% των μετοχών του ΟΤΕ σε ιδιώτες, είχε αρνητικές επιπτώσεις τόσο στους μισθούς, στην κοινωνική ασφάλιση και στις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο, όσο και στο κοινωφελές και κοινωνικό έργο της επιχείρησης.

Σχετικές έρευνες

Απ' όσο γνωρίζουμε δεν έχουν γίνει σχετικές έρευνες αναφορικά με τις εργασιακές σχέσεις στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Σχόλιο

Όπως και σε άλλες χώρες της ΕΕ έτσι και στην Ελλάδα, ο τομέας των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών είναι ένας σχετικά νέος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, ταχύτατα αναπτυσσόμενος. Η έλλειψη στοιχείων αναφορικά με την απασχόληση στον τομέα αυτόν, καθώς και η απουσία μελετών σχετικά με τις εργασιακές σχέσεις καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη την σύναψη συμπερασμάτων. Ωστόσο είναι φανερό ότι αποτελεί έναν τομέα χαμηλής εκπροσώπησης των εργαζομένων με περιορισμένη κάλυψη από συλλογικές διαπραγματεύσεις. Στο σύνολό τους οι μικρές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν αποκλειστικά ατομικές συμβάσεις εργασίας, ενώ στις μεγάλες επιχειρήσεις κυρίως στον τομέα των επικοινωνιών οι εργασιακές σχέσεις και οι απασχόληση πλήττονται από τις διαρθρωτικές αλλαγές που συντελούνται στην αγορά εργασίας. Ως αποτέλεσμα οι νεοεισερχόμενοι απασχολούνται με ευέλικτες συνθήκες, ενώ όλο και λιγότεροι απ' αυτούς οργανώνονται στα συνδικάτα.

(Ευαγγελία Σουμέλη, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

3 0κτωβρίου 2001. Το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ συμμετείχε (Γ. Ρωμανιάς) σε ημερίδα που διοργάνωσαν στη Λαμία το Εργατικό Κέντρο Λαμίας σε συνεργασία με την Εργατική Εστία με θέμα: «Οι προοπτικές της κοινωνικής ασφάλισης σε Ελλάδα και Ευρώπη».

22-23 0κτωβρίου 2001. Το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ συμμετείχε (Ε. Σουμέλη) στην ετήσια συνάντηση στο Δουβλίνο για Παρατηρητήριο Εργασιακών Σχέσεων. Στόχος της συνάντησης ήταν η ετήσια αξιολόγηση του έργου του Παρατηρητήριου και ο προγραμματισμός έργου για το 2002.

24-25 Οκτωβρίου 2001. Το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ συμμετείχε (Γ. Κουζής) στην τελική παρουσίαση της διακρατικής έρευνας με αντικείμενο την «Ανασφάλεια των νέων στην Ευρώπη», στα πλαίσια του προγράμματος TSER. Στη διακρατική έρευνα συμμετείχαν πέντε χώρες (Ελλάδα, Γαλλία, Βέλγιο, Ισπανία, Γερμανία).

9 Οκτωβρίου έως 2 Νοεμβρίου 2001. Το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ στα πλαίσια του προγράμματος INTEREG διοργάνωσε κύκλο σεμιναρίων συνδικαλιστικής επιμόρφωσης σε Ρόδο Κέρκυρα, Καβάλα Θεσσαλονίκη με συμμετοχή συνδικαλιστικών στελεχών από τη Κύπρο, την Αλβανία, τα Σκόπια και τη Βουλγαρία στις παρακάτω θεματικές ενότητες:

Ρόδος

⇒ 8/10, Βασίλης Τακούδης, «Βαλκανική αγορά εργασίας και μετανάστευση».

⇒ 9/10, Χρήστος Τριανταφύλλου, «Οικονομική πολιτική & συνδικάτα».

⇒ 10/10, Ευαγγελία Σουμέλη, «Εργασιακές σχέσεις».

⇒ 11/10, Γιώργος Ρωμανιάς, «Ασφαλιστικά συστήματα».

⇒ 12/10, Γιώργος Κολλιάς, «Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και συνδικάτα».

Καβάλα

⇒ 15/10, Δημήτρης Κατσορίδας «Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και συνδικάτα».

⇒ 16/10, Χρήστος Τριανταφύλλου, «Οικονομική πολιτική & συνδικάτα».

⇒ **17/10, Ευαγγελία Σουμέλη, «Εργασιακές σχέσεις».**

⇒ **18/10, Γιώργος Ρωμανιάς, «Ασφαλιστικά συστήματα».**

⇒ **19/10, Βασίλης Τακούδης, «Βαλκανική αγορά εργασίας και μετανάστευση».**

⇒ **20/10, Βασίλης Τακούδης, «Βαλκανική αγορά εργασίας και πληροφοριακά συστήματα»**

Θεσσαλονίκη

⇒ **22/10, Δημήτρης Κατσορίδας «Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και συνδικάτα».**

⇒ **23/10, Γιώργος Ρωμανιάς, «Ασφαλιστικά συστήματα».**

⇒ **25/10, Χρήστος Τριανταφύλλου, «Οικονομική πολιτική & συνδικάτα».**

⇒ **26/10, Βασίλης Τακούδης, «Βαλκανική αγορά εργασίας και μετανάστευση».**

⇒ **27/10, Βασίλης Τακούδης, «Βαλκανική αγορά εργασίας και πληροφοριακά συστήματα»**

Κέρκυρα

⇒ **29/10, Γιώργος Κολλιάς, «Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας και συνδικάτα».**

⇒ **30/10 Χρήστος Τριανταφύλλου, «Οικονομική πολιτική & συνδικάτα».**

⇒ **31/10 Ευαγγελία Σουμέλη, «Εργασιακές σχέσεις».**

⇒ **2/11 Βασίλης Τακούδης, «Βαλκανική αγορά εργασίας και μετανάστευση».**

⇒ **3/11, Βασίλης Τακούδης «Βαλκανική αγορά εργασίας και πληροφοριακά συστήματα»**